

Tom Robbins

Parfém bláznivého
tance

otočil. Za ním nikdo nebyl. S využitím veškeré pružnosti svých stehenních a lýtkových svalů se vymrštil vzhůru. Žuch! Svalil se jako pytel meteoritů zaslaný doporučeně zemské přitažlivosti.

Tentokrát zůstal sedět, zkoumal prstem ostří nože a všem ovčím kolem nabízel pohled na svůj zoufalý, vyjevený a poníženy výraz. Asi tak po čtvrt hodině se začal pomalu, centimetr po centimetru, šlachy po šlaše opatrně zvedat. A povedlo se! Konečně stál na nohou! Protáhl se, vydal ze sebe vzdech úlevy, který roztrásl řasy ovci vzdálené dvacet metrů, a vykročil kupředu, aby téměř okamžitě dopadl na svůj nově vzrostlý vous.

Mezi kopci se rozlehl výbuch divokého, majestátního smíchu, který se odrážel od skalních útesů v dálce; divokého proto, že jeho výška se nacházela mimo dosah běžného lidského hlasu a ve srovnání s jeho srdečností i šamanův chechtot působil přidruženě; majestátního proto, že se zdál být nesmírný svým rozsahem a vzácný svým rozložením; byl současně tak cizí a tak povědomý, že v Alobarovi vzbudil jak strach z neznáma, tak radost z poznání. Byl to smích, jaký by se dal vyždímat z nejtemnějších hlubin jeho vlastního srdce, pokud by jej tak padesátkrát zesílily měchy ženského zadku.

Smích na ovce zřejmě zapůsobil, protože okamžitě začaly bečet a kopat, a i ti nejstarší berani začali skotačit jako mladí beránci. Nad krajinou se přehnal větřík, který rozševelil trávu a pod jehož dotykem začaly trnité keře chrastit jako řídké zuby. Včely zapomněly na hlodáš a rozletěly se v šílených kruzích pár stop nad zemí; ptačí zpěv, který předtím rozradostňoval kopce, podstatně zeslábl a jeho rozmarné trylky a hvizdy se změnilly v jednolitou, téměř uctivou melodickou linku. Neklid, který Alobar zakoušel, jím pronikal jako ostrý trn, ale přitom cítil v rozkroku příjemné tuhnutí a v údech mu šhubalo, jako by se proti jeho vůli chtěly připojit k neohrabanému tanci ovčí. Když se přistihl, že se suně po břiše travou, napadlo ho, jestli se jej snad nezmocnila Hadí síla, jestli přece jen svět nemá okraj a zda mu není nebezpečně nablízku.

„Hej!“ ozval se hlas. „Proč se plazíš po břiše? Jsi člověk nebo červ?“

Pod dojmem hlasu, který byl zároveň strašlivý i veselý, výhrůžný i svůdný, Alobar zapomněl na své předešlé neúspěchy a vy-

škrábal se na nohy. „Kde jsi?“ otázal se roztřeseným falzetem. „Proč se směješ?“

„Jsem všude,“ zaburácel hlas. „A proč by se bůh neměl smát mrzkému snažení člověka?“

Tehdy Alobarův bojem vycvičený zrak padl na škleb, který se rýsoval mezi listovím. Zpočátku nebylo kromě šklebu vidět nic jiného, ale posléze si povšiml chlupatého ocasu a uvědomil si, že ocas patří ke šklebu. (Kost ocasní je často spojena s kostí lícni, i když toto spojení je dnes zakázáno v sedmnácti státech a v Kolumbijském okrsku.) Ve chvílce se keře rozestoupily a na pastvinu přiskákalo nepředstavitelné stvoření, od pasu až po kopyta chlupaté a kozí, od pasu nahoru lidské a dokonce mužské. Přesněji řečeno, lidské až na dvojici krátkých rohů, které se tyčily do jasného horského vzduchu jako motyčka na okopávání řepy s bronzovými špičkami.

„Vy - ty jsi - Rohatý,“ vykřikl Alobar.

Stvoření přihopsalo blíž, čímž rozptýlilo všechny jeho případné pochybnosti o původu zápachu. „Někde mne znají i pod tímhle jménem. Tady mi říkají Pan.“ Odmlčel se. „Tedy ti, kdo mne stále ještě uznávají.“ Další odmlka. „A kdo jsi ty? Jaký je tvůj cíl?“

„Jsem Alobar, bývalý král. bývalý nevolník a teď jedinec - slyšel jsi už o jedincích? - svobodný a hladový, k službám. Jaký je můj cíl? Po pravdě řečeno, utíkám před smrtí.“

Panova kopyta, která dosud dopadala na trávník v přio pířím fandangu, se postupně zastavovala a škleb mu mizel z tváře, jako by jej stírala nějaká slabá, nicméně vytrvalá ruka. Tučné rty mu poklesly v téměř slavnostním oblouku a v kozlích očkách se místo zlomyslnosti objevil smutek. „Já taky,“ opáčil.

„Jakže?“ podivil se Alobar.

„Copak tě hlad připravil o sluch? Povídám, že já také utíkám před smrtí.“

„To přece není možné! Jsi bůh. Cožpak nejsou bohové nesmrtelní?“

„Ne tak docela. Jistě, jsme imunní vůči různým nepříjemnostem a nehodám, které potkávají lidstvo, ale jinak i bohové *mohou* umírat. Žijeme jen tak dlouho, dokud v nás lidé věří.“

„Hmmm. To mě nikdy nenapadlo,“ připustil Alobar. „Jenže

takoví jako ty určitě nemají o věřící nouzi.“ I přes své urousané kadeře a matné rouno, sliny na kozí bradce a hnůj na kopytech byl Pan zdaleka tím nejimpozantnějším stvořením, jaké kdy Alobar potkal.

„Cha! Kde jsi žil až doteď, Alobare? V nějaké dýni? Nebo jsi zrovna spadl z vozu s tuřínem?“

„Já jím červenou řepu,“ ohradil se Alobar hrdě.

„Jak vůbec mohl být takový ignorant králem? To ten tvůj národ žije v takovém zapadákově, že nikdy neslyšel ten slavný hlas, jak volá přes moře temné jako víno: ‚Velký Pan je mrtev, velký Pan je mrtev?‘ Jistě, tohle se stalo asi tak před tisíci lety a i takový pitomec jako ty pochopí, že jsem pořád ještě naživu. Jenomže po příchodu Krista se už ve mne tolik nevěřilo a od té doby bojuji o holý život.“

„Ano, když o tom tak mluvíš, vzpomínám si, že o tobě kněz u nás v kostele jednou mluvil jako o jednom z falešných bohů. A jak popisoval ďábla – ten hlupák si myslí, že je jen jeden bůh a jeden démon – mohl by to být tvůj dvojník.“

„Ty jsi *křestan*?“ Pan to slovo pronesl s takovým pohrčláním, že stádo přestalo tančit a vrhlo na Alobara mračný pohled; také včely na něj zlostně zabzučely a přelétající motýl se na něj s obdivuhodnou přesností vykálel.

„Ach ne, to ne,“ pospíšil si Alobar a utřel si z koutku oka zelené motýlí lejno. „Vlastně ne. Jenom jsem to hrál na svoje sousedy, aby mě nepodezírali. Ten Kristus je na můj vkus moc velký měkkota. A teď, když vím, co ti provedl, ho mám rád ještě míň, třebaš prosazoval individualismus.“

„Ty vejre.“

„Pane, nedovolím, abys mě nazýval sejrem!“

„Vejre, ne sejre! Myslíš, že bych ti spílal jménem jedné z věcí, které mám nejradši?“ Panova těžká víčka se na okamžik zavřela a jeho myšlenky zabloudily k jiným pastvinám za jiných dob, kdy jej z útesů lákala růžová pohávi koz.

„Ale stejně...“ Alobarova pěst se přiblížila k nozi.

„Jestli chceš uniknout smrti, nekaz si to tím, že budeš provokovat bohy, ani Krista, který tady není, aby se bránil, nebo mne, který ani nepotřebuju stát tak blízko, abych rozdrtil takového namyšleného červa, jako jsi ty.“ Alobar s nepřijemným žuchnu-

tím přistál opět na bradě. Pan přitom nehnul ani prstem. „Takže měkkota? Kristus říká, že osvětlení můžeme dosáhnout jedine tak, že dáme v sázku všechno, co máme. Právě ty bys měl ze všech lidí nejlíp chápat, kolik odvahy je třeba k tomu, abychom zahodili bezpečí společnosti a usilovali o nepředvídatelná vzrušení, která čekají na osamělou duši. Je pravda, že Kristus neměl valně pochopení pro tanec nebo pro pohlavní styk, že bral moc vážně ‚dobro‘ a ‚zlo‘ a stranil se normálního světa, ale přes všechny svoje nedostatky byl pořád mnohem lepší než vy smrtelníci, co jste ho přijali jen proto, že se vám to hodilo do krámu.“

I když Alobar nesnášel kritiku o nic lépe než to, že ho někdo v jednom kuse hází na zem jako broskvovou pecku, od šamana věděl, že cestu k zázrakům někdy dokáže prorazit ostrý jazyk; když se tedy Pan měl k odchodu, dáváje najevo, že považuje rozhovor za skončený, Alobar ho spěšně zadržel. „Pověz mi, Rohaný,“ zvolal, „proč vlastně bráníš Krista, když ti jde po krku?“

Bůh se zastavil a zaujal postoj s vystrčenými boky jako žena na vysokých podpatcích. Místo odpovědi však vytáhl rákosovou flétnu a zahrál na ni tak, že se ovce znovu roz dováděly a mráčky na nebi se začaly vrtět. Hudba zněla vysokými a hravými tóny a její křehké, rozechvělé a stříbité spirály se s lenivou bezstarostností rozvíjely po okolí. Rozdíl mezi touto lehkou melodii a Panovým vzezřením, jeho hrubými opičími rysy a velkýma smutnými očima, byl tak velký, že se Alobar nechal proti své vůli dojmnout, a když nakonec hudba utichla, setřel si hřbetem ruky slzu a prohlásil: „Pane, kéž tě smrt ráci hlodat čelistmi s bavlněnými zuby.“

„Tebe taky,“ opáčil Pan. „Ale můžeme snad pronášet přípitky, když tu nemáme žádné silné víno? Navíc jsi mluvil o svém hladu s takovým důrazem, že si toho musely všimnout i hluché kořeny. Pojď se minou, Alobare, neboť má-li naše cesta věčně ubíhat v zoufalství, ať nám ubíhá i v radostech tohoto světa.“

Pan se jako blesk vyřítil přes pastvinu a Alobar se pustil za ním, přelézal rozbitá skaliska a prodíral se trnitým houštím. Alobar byl po tělesné stránce ve formě, zocelený prací na polích a dlouhým cestováním, ale stejně s bohem nedokázal udržet krok a Pan mu brzy zmizel z dohledu. To však nijak nevadilo, protože Alobarovi stačilo následovat pach, onen produkt kozlích žláz,

který visel ve vzduchu jako slaná mlha a vedl ho stále výše po skalnatých obratlech. Čím výše se Alobar šplhal, tím větší neklid se ho zmocňoval, až doslova propadl panice. Právě v okamžiku, kdy jeho úzkost dosáhla vrcholu a nesmyslně jej pokoušela, aby se vrhl dolů z útesu, zaslechl dívčí hlasy a šplouchání vody. Panika se dokonale rozplynula a Panův zápach jej zavedl do jeskyně obrostlé kapradím, v jejímž středu ležela průzračná tůňka.

Kapalných radostí tůně si užívalo sedm či osm nezvykle vyhlížejších žen: byly malé, třebaš plně vyvinuté a s kostmi bohatě obalenými slonovinovými a jemně růžovými polštářky. Rozčuchané vlasy jim visely jako trsy mořských řas skoro až na paty, dokonalé bradavky měly rudé jako očka morčat a jejich výskání jako by po sobě zanechávalo v přítmi světlé stopy; žádná z nich nebyla starší než mladičká Frol, kterou Alobar zanechal v Aelfriku. Sotva pohlédly na Alobara, zarsřelo to mezi nimi pohlavním jiskřením a bývalý král vycítil, že se nachází ve velmi povolné společnosti.

Na druhé straně tůňky, na okraji mělkého výklenku, seděl Pan s vinným měchem v jedné a ztopořeným pyjem v druhé ruce. V hrubé hliněné misce u jeho nohou, v nebezpečné blízkosti bublající špičky jeho údu, ležely olivy, fíky a kozí sýr. Bůh hostovi pokynul trhnutím hlavy. Alobar šilhal hladý, ovšem pokud se měl dostat k jídlu a pití, musel přebrodit vody zamořené nymfami. Sebral veškerou odvalu a ponořil se do nich. V Arkádii nastal čas pro lehký oběd.

Zbytek dne uběhl v slastné, pastelové strnulosti, proti níž Alobarova severská povaha jen marně protestovala. Očekával, že nymfy budou ve svých projevech patřičně divoké, že budou kousat, škrábat a křičet, ale nakonec shledal, že ani jako král, ani jako nevolník nepoznal takovou něhu, a jemnost prostupující veškeré slasti tohoto odpoledne jej v jeho hrdinském jádře poněkud zahanbovala. Když se však kolem sebe za bledého soumraku rozhlédl, viděl všude neklamné známky své aktivní účasti: stehna klimbajících nymf pokrývalo zaschlé semeno, jehož chuchvalce pluly i na temné hladině tůňky jako chomáče tkaniny urvané pstružím stavům, a dokonce i listy kapradí byly pokryty kapkami příliš bílými na to, aby mohlo jít o pouhou rosu. Přítom tyto pozůstatky nemohly mít na svědomí pouze Pan, protože

Alobarova varlata byla stejně vyschlá a splasklá jako slisované hrozny. Navíc si Pan po rušné hodinové koupeli v jezírku zalezl do jeskyňky a upadl do spánku, z něhož jej tiché předení vzrušených nymf nedokázalo probudit.

„Pan se necítí dobře,“ svěřovaly se nymfy.

„Viděl jsem ho, jak leze po skalách a jak vás všechny čtyři přivádí k vyvrcholení jednu po druhé,“ namítl Alobar. „Připadal mi docela v pořádku.“

Nymfy mu odpověděly sborovým povzdechem. „Měl jsi ho vidět, když byl na vrcholu slávy. Ve srovnání s tím, jaký býval kozel, je dneska slabý jako kuře.“

„To ho tak oslabil Kristus?“

„Ne Kristus, ale křesťan. Panova moc slábne s postupem křesťanství,“ opáčila jedna nymfa.

„Začalo to ještě dlouho před Kristem,“ doplnila druhá.

„Ano, to je pravda,“ souhlasila první. „Začalo to s rozkvětem měst. Ve vyumělkovaných chrámech Atiky a Sparty nebylo pro horského kozla jako Pan místo.“

Připojila se k nim třetí nymfa, která si zatím pomocí listů omývala z kůže zaschlé výměšky. „Začalo to mužskou žárlivostí na ženy,“ mínila. „Chtěli vyhnat bohyně z Olympu a nahradit je mužskými bohy.“

„Copak Pan není mužský bůh?“ podivil se Alobar.

„Jistěže je, ale všichni ho spojují s ženskými hodnotami. Aby mohli snížit hodnotu žen, museli muži snížit hodnotu Měsíce. Museli vrazit klín mezi lidstvo a stromy, zvířata a vodu, protože stromy, zvířata a voda jsou oddaní Měsíci stejně jako Slunci. Museli vrazit klín mezi myšlenku a cit, mezi světlo lampy, při kterém počítají svůj denní výdělek, a tmu, s níž je náš Pan navždy spojen. Napřed používali jako klín Apollóna a jeho abstraktní logika jim moc dobře posloužila, jenže Apollón si jako umělec zachoval lásku k ženám; nebyl to ten otevřený chtíč bez zábran, jaký cítí Pan, ale pevně ovládaná touha, která podrážděla nohy všem patriarchálním ambicím. Když se pak objevil Kristus, který nikdy nespal s žádnou ženou ani jinou samicí, nehrál na žádný hudební nástroj, nerecitoval básně a nikdy netančil při měsíčku, stal se ideálním klínem. Křesťanství je jenom systém,

který dělá z kněžek posluhovačky, z královen konkubíny a z bohyní múzy.“

„A kdo ví, co udělá z nás, z nymf?“

Alobar cítil, že začíná vidět řepně rudě. Zuřivě zavrtěl hlavou. „Svět se mění,“ pravil. „ale pro vás v něm bude vždycky místo. I pro Pana.“

„Snad. Samozřejmě nepřejeme dnešním lidem nic zlého, i když Pan si s nimi občas zle zahrává. A co ty? Unikneš osudu, jehož se bojíš?“

„Nerozumíte mi. *Nebojím se smrti. Jenom ji nenávidím.* Zdá se, že všechno musí jednou zemřít, a ani já nejsem výjimkou. Ale nechci, aby se o tom rozhodovalo beze mne. Víte, co myslím? Smrt je netrpělivá a nevychovaná. Vraží k vám do pokoje, zrovna když jste uprostřed nějaké práce, a ani si neočisí boty. Mě se ovšem zmocnila vašeň, zlatička, vašeň být sám sebou a být mnohem víc, než kolik bylo předtím za jeden lidský život možné. Jsem rozhodnut zemřít, až se to bude mně samotnému hodit. Proto putuji na východ, kde, jak jsem slyšel, žijí lidé, kteří naučili smrt aspoň trochu dobrým mravům.“

„Zdá se nám, že jsi stejně statečný jako pošetilý, Alobare. Ostatně statečnost možná není ničím jiným než jinou podobou pošetilství. Strach je stejně jako láska volání do neznáma – do hluboké, tmavé jeskyně. Strach je lepší než nesnášenlivost. Nesnášenlivost, která otravuje lidem mysl, tě s tvými bolestmi zavede do světlých síní Kristových, kdežto strach, moudrost těla, tě přivede zpátky k Panovi.“

Zatímco o tom Alobar přemýšlel, Pan se probudil, protáhl se a odskotačil do houští. Když se ani do západu slunce nevrátil, Alobar naposledy objal nymfy a započal dlouhý, strastiplný sestup, během něhož několikrát zaslechl, jak kolem něj burácí hromový chechtot, a jednou se mu dokonce zdálo, že se měsíční světlo nahoře ve skalách odráží od přehajícího rohu.

Sám, opuštěn i vlastními spermiemi, Alobar znovu zamířil na východ. Kráčel pln očekávání, nechal se vést spíše intuicí než rozumem a rytmus mu udával spíše nejasný údiv než jasné vědomí cíle.

Tak měl strávit z literárního hlediska naprosto nevhodně dlouhou dobu, projít více krajů, než kolik je kláves na psacím stroji,

a prožít více dobrodružství, než kolik je hrotů do pera. Během této strastiplné pouti ani po ní ho ani jednou nenapadlo, že nepředvídatelnost okamžiku vlastní smrti by mohla dodávat životu potřebné napětí. Protože však měl neustále na paměti Panovu družinu, kterou mu z hlavy nemohlo vymazat ani to nejdramatičtější setkání, postupně cítil ke smrti stále menší nenávist a začínal se jí více obávat. A jak tak procházel jednou exotickou krajinou za druhou, učil se jazyky a prošoupával boty, zpíval si tuhle písničku:

*„Mám rád tu kouli z bláta
co pod nohama mám;
a Země je kulatá
jak řepa červená-á.“*

Ne, do historie se nezapiše jako bard – a po pravdě řečeno, ani jako bojovník nebo král. Život je však spravedlivý a jeho jmenno se jednoho dne stane uznávanou součástí voňavkářského názvosloví. Podle geniální servírky Priscilly je *alobar* jednotka označující rychlost, jakou se voda po holení *Old Spice* vsákne do krajkové dámských kalhotek s výstřihem v rozkroku, i když původně jej definovala jako dobu nutnou k tomu, aby se *Chanel* č. 5 vypařil z letek divoké kachny letící pozpátku.

byla nahá, což ovšem není zdaleka to nejhorší. Švédský královský dvůr byl – stejně jako skoro každé jiné místo v Evropě sedmáctého století – zamořen blechami. Kristina si nechala od svých řemeslníků sestrojít miniaturní kanónek ze zlata a stříbra. Když se tak rozvalovala na poduškách, střílela z něj na biechy na svém těle. Proto také byla nahá. Říká se, že měla docela obstojnou mušku.

Každodenní pohled na Její Veličenstvo při takové zábavě, zatímco on, Descartes, jí v tmavých holandských nohavicích vysvětloval všeobíjající dokonalost nepochybné sféry Bytí, bylo víc, než jeho rozumová zátěž dokázala unést. Začal blednout a nervy mu vypovídaly poslušnost. 11. února 1650, pouhých několik měsíců po svém příjezdu do Stockholmu, Descartes ve věku padesáti čtyř let zemřel. Christina jej přežila o devět a čtyřicet let a pozabýjela ještě hezkou řádku blech.

Roku 1666 – to už mu trocha lásky nemohla nijak ublížit – převezli Descartovo tělo do Paříže, aby je znovu pohřbili. Při pohřbu zaplavil hřbitov nesnesitelný zápach. „Bylo to, jako by mezi námi nějaký pasák prohnal stádo kozlů,“ mínil jeden z Descartových nohsledů. Žádné logické vysvětlení se nenaskytlo.

Největší službou lásky je to, že činí milovanou bytost jedinečnou a nenahraditelnou. Přesto se však milenci občas pohádají. Často se hádají jenom proto, aby trochu zelektrizovali atmosféru mezi sebou, aby znovu naostřili obroušené hrany svého vztahu. Ve snaze o vyvolání takové hádky se obvykle z prádelního koše vytahuje upoceně kimono sexuální žárlivosti, i když stačí v podstatě libovolná záminka. Jenom zřídka je taková rozmíška zakořeněna jako bulva červené řepy v půdě vážného problému, ale pokud tomu tak je, bývá s takovým případem spojeno mnoho zármutku, neboť duše se hojí pomaleji než srdce; podobné hádky pak mohou celý vztah odsoudit k zániku, třebaš trval bez potíží sebeděle.

Hádka Kudry s Alobarem se protáhla dlouho do noci. Zařízení bytu se rozpadalo pod ranami jejich ostrých slov: květináče na parapetech se kymácely, z polštářů létalo perí a čajová konvice si

prozpěvovala, třebaže pod ní neplál oheň a nepěla radostnou píseň domova. Jejich hádka se natáhla až na ulici a svými dlouhými nehty poškrábala dlažbu, kvítky kaštanů i černou tabuli nebes.

„Mor na rozhádané milence,“ mumlal Pan. Potřeboval se vyspat. Už ležel v posteli celé hodiny, ale místo snů jej obletovaly pouze drsné hlasy pronikající stěnou. Pan sebou házel, převaloval se a občas zaklel, i když si byl dobře vědom ironie celé situace (bohové si na ironii potrpí): Alobar a Kudra se hádali kvůli nesmrtelnosti, zatímco Pan se chtěl vyspat, aby mohl ráno brzy vstát a jít na pohřeb.

Pan se převaloval a zmítal sebou, stále dokola. Pozorovatel s okem u klíčové dírky by byl zajisté překvapen. Viděl by totiž jen rozházené lůžko s rachotící železnou pelestí, kde se natřásají vlněné přikrývky, aniž v nich ležela živá duše.

Psal se rok 1666 a chudák Pan byl dokonale neviditelný.

V sedm hodin ráno se dveře obchodu s kadidly v čísle 21 rue Quelle Blague otevřely a zase zavřely, aniž bylo vidět někoho odcházet nebo vstupovat dovnitř. Průhledný oblak pižma se pomalu pohyboval podél levého nábřeží Seiny směrem na východ. V rue St. Jacques se páchnoucí mrak obrátil na jih a cestou urážel všechny čenichy, lidské i koňské. Asi po osmi blocích se znovu pustil na východ a vyšplhal se do příkrého kopce, na jehož vrcholku stálo polorozpadlé gotické opatství sv. Jenovéfy na Hoře.

„Tenhle chrám (nádech) je stejně utahaný a (výdech) zchátralý jako já,“ lupal po dechu Pan, a skutečně: třebaže se na Jenovéfu, profesionální pannu, dívalo Město lásky s jistým paradoxním zalíbením, měl být její kostel během následujících sta let srovnán se zemí, aby uvolnil místo pěkné nové budově v novoklasicistním stylu. Roku 1817 budou Descartovy zcestovalé kosti přeneseny na hřbitov sv. Heřmana v Lukách, avšak tohoto jarního jitra měly být uloženy na mechem porostlé pohřebišťe, kde tisíc let ležely posvátné pozůstatky samotné Jenovéfy.

Za dob, kdy byl ještě o něco živější, pojal Descartes do svých filosofických traktátů dostatek vědeckých faktů, aby si znepráte-

lil biskupy, a tak s výjimkou klerika, jehož latinské banality nyní přšely na myslitelovu ohluchlou lebku, nevyslala církev na pohřeb slavného muže žádného svého zástupce. Nicméně mezi vyznavači nového náboženství vědy, které v té době prodělávalo své porodní bolesti, se Descartes těšil rostoucí úctě, a tudíž se obřadu zúčastnil v hojném počtu. Pan se posadil na hrobku na druhém konci hřbitova a sledoval je, jak přijíždějí v kočárech.

Někteří profesori a lékaři vypadali dost ošumělé: příliš se hali-li do svých vlastních myšlenek, než aby věnovali pozornost svému oděvu. Mnozí další, jako děkan pařížské univerzity, představený cechů, stavitel Observatoře, která měla být teprve postavena, a předseda matematické společnosti, však dorazili oděni v černém hedvábí a napudrovaných parukách. Při pohledu na ty paruky dostal Pan nápad. Začátkem století byly paruky výsadou šlechty, ale nyní si získávaly oblibu i mezi měšťanstvem. Kdyby Alobar nosil paruku, napadlo Pana, mohl by tím vyřešit svůj současný problém a nemusel by se dál hádat s Kudrou. „A to by bylo pravé požehnání,“ řekl si. Protřel si zarudlé oči a zív.

V tom okamžiku spustila dechová kapela truchlivou melodii a Pan, který se sám považoval za hudebníka, s kritickým zanícením naslouchal. „V celé Arkádii by se nenašla jediná ovce, která by si chtěla na takový rambajz poskočit,“ posteskl si. Jakmile však začaly proslovy, zalitoval, že hudba dohrála.

Aristoteles uštědřil Panovi těžkou ránu. Po něm mu Ježíš Kristus málem urazil rohy. Teď se proslýchalo, že Descartes mu zasadil ránu z milosti. To málo, co zbývalo z Panovy starodávné síly, se mělo podle mínění odborníků vypařit během Věku rozumu. Pan, unavený a nejistý, se s nimi nemohl přit. Když se dověděl o Descartově pohřbu, přitáhla jej k svaté Jenovéfě na Hoře jakási morbidní (či spíše chlípná) zvědavost, bez ohledu na bolavá kopyta.

Pohřební řeči bzučely dál jako včely ve sklenici. Jeden intelektuál vychvaloval Descartovu *Rozpravu o metodě*, další ujišťoval všechny mechem porostlé náhrobní kameny o nesmírném přínosu zesnulého k teorii rovnic a třetí, bombastičtější než jeho předřečníci, otrásl nedotknutou pávní svaté Jenovéfy v její kryptě svým chvalo zpěvem na novou logiku. Právě, když se rozeznával děkanův monotónní hlas, jarní větrík se znenadání otočil a truchlící pozůstalí se ocitli po větru od Pana.

Hlouček se přestal soustředit. Děkan koutkem oka prohlížel okolí a hledal známky přítomnosti nějakého zvířete. Ti, kdo měli kapesníky, si je brzy přitiskli k nozdram (náhodný kolemjdoucí by se mohl domnívat, že pláčou). Mezi těmi, kdo kapesník postrádali, byl i kněz. „Takové je tedy mínění Všemohoucího o vědě,“ zamumlal a okamžitě se pokřivoval s prosbou za odpuštění, že se odvážil присoudit Bohu pach, který evidentně pocházel od samotného ďábla.

Přirozeně, že skupinka pozůstalých mohla ještě mluvit o štěstí. Panův zápach byl pouze slabým odvarem toho, čím býval za starých zlatých časů. Nicméně jistý rozverný matematik vzbudil jisté pozdvižení a notnou dávku potlačovaného smíchu tím, že hlasitým šepotem parafrázoval Descartův nejslavnější bonmot.

„Smrdím, tedy jsem,“ pronesl a pokynul směrem k rakvi ze švédského ořešáku.

„Pořád to samé.“ Pan si povzdechl. Jaké měla výhody neviditelnost, když vás beztak prozrazoval tělesný pach? Se zavráním kloubů vstal a na nejistých nohou se vydal mezi zástupem ke kamenné bráně. Na půli cesty si vzpomněl na svůj nápad s parukou a hystře jednu takovou jistému učenci uzmul. Ostatní hosté s parukami na hlavách předpokládali, že ji odnesl vítr, i chytili se za své ozdoby a přidrželi si je k šiškách. A tak tam francouzská inteligence stála s jednou rukou na vlasech a druhou u nosu, zatímco bůh s parukou vyvanul z chátrajícího hřbitova svaté Jenovéfy a zamířil po svahu dolů k Seině. Po týdnu to bylo poprvé, co se Pan skutečně dobře bavil.

Na břehu řeky se Pan zastavil, aby nabral dech. Vytrhl drn a ukryl pod něj paruku, aby ji žádný lodník plující kolem nepovažoval za pozůstatek aristokratického laškování v trávě. Neviditelný bůh brzy pochopil, že jeho majetek a ozdoby s ním tuto optickou vlastnost nesdílejí, což znamenalo, že musel stále chodit s prázdnými rukama. Nemohl s sebou dokonce ani nosit svou flétnu.

To byla ovšem škoda, protože takové větrné dubnové ráno bylo jako stvořené pro pěknou písničku. Za starých zlatých časů

by za takového jitra Panovo zlomyslné pískání za humny upozornilo všechny vesničany, že mají zamknout své manželky a dcery na několik západů. Těm, kdo by na to snad zapomněli, by toho dne ženy utekly na pastviny, odkud by se vrátily až po slunce západu, rozčuchané, umazané od trávy a páchnoucí pižmem. Pan se při té vzpomínce usklíbl. „Semizdá, že bych tou svou pišťalkou vylákal z paláce i Marii Terezii,“ uvážil s ohledem na mladou ženu Ludvíka XIV.

Bylo povzbudivé, že se takto zmínil o nějaké současnici, protože Pan se stále víc a víc nořil do svých vzpomínek, což je v každém případě nezdravé, neboť to naznačuje, že něčí život dospěl k vrcholu. Každé snění, které se týká minulosti, má za kloboukem zastrčenou vstupenku do hrobu. Jenže na co se mohl opomíjený bůh v budoucnosti těšit? Na ambrosii, na Marii Terezii, na měsíční penzi, na stádo svých vlastních oveček? Kdepak, při životě ho udržovala jen Kudřina a Alobarova péče, a jak naznačovaly jejich nedávné hádky, měla tahle dvojice svých vlastních starostí až nad hlavu.

Když si tak vyhříval rohy na prosluněném nábřeží a sledoval větrem uchvácené kvítky kaštanů, jak plují vzduchem jako roztažené nymfy, pustil Pan z hlavy Descarta a jeho pyšnou tužbu po ovládnutí přírody; místo toho myslel na Alobara a na Kudru, jak celí opilí věčným věděním dorazili do Arkádie, vyhledali ho a smáli se...

Tak se dalo čekat, jejich „věčné vědění“ odvozovalo svůj původ od Bandalúpů, třebaže nepřímo. Bandalúpové po sobě nezanechali žádné dokumenty, předměty ani nápisy na skalních stěnách, ale, jak napsal Dr. Wiggs Dannyboy z Nadace smíchu naposled, „Fyzická nesmrtnost je v první řadě otázka vibrací,“ a jeskyně se rozhodně ještě chvěly vibracemi svých původních obyvatel.

Alobar a Kudra v těch jeskyních, mezi těmi vibracemi, žili sedm let; během této doby se dověděli mnohá tajemství věčného života. Alobar soudil, že měli setrvat déle a dovědět se ještě víc, a toto jeho přesvědčení se v rozpáleném přílivu jejich hádek ze sedmnáctého století neustále vynořovalo nad hladinu jako delfin. Jenže tenkrát, před dávnými šesti stoletími, když smetana na

mléce magie byla stále ještě tučná a žlutá a mramorové vejce logiky snesené řeckými filosofy ještě nevydalo svůj obsah, byl Alobar příliš šťastný na to, aby něco namítal.

Kudra byla bandalúpským věděním stejně vzrušená jako on, ovšem na rozdíl od něj již od dětství – od oné veledůležité obchodní cesty – toužila po tom, vydat se dál do světa, a nyní byla natolik naplněná vitalitou a sebedůvěrou, že se už nemohla dočkat, až se ponoří do víru dalekých měst a krajin. „Vezmi mne tam, kde zapadá slunce,“ žadonila. „Na nesmrtnosti můžeme pracovat, ať jsme kdekoliv.“ To byla v podstatě pravda, protože – a zde budeme opět citovat Wiggse Dannyboye – „Tělesná nesmrtnost není konečným výsledkem, jakýmsi stavem, jehož lze v budoucnosti dosáhnout, ale nepřetržitou činností, postojem, způsobem života, který se aplikuje dnes a denně v přítomnosti.“ Alobar byl přesvědčen, že v jejich vědění stále ještě existují povážlivé mezery a že tyto mezery se dají nejlépe vyplnit v bandalúpských jeskyních. Ze všech sil se snažil přesvědčit Kudru, že mají zůstat na místě; když se mu to však nepodařilo, vrhl se s ní, dychtivě a s lehkým srdcem, do klíkatého proudu středověkého života.

Alobar se nechal najmout jako ochránce karavany s kořením; cestovali tak na velbloudech až do Konstantinopole a z písečných větrů východu se tak přenesli přímo na pozlacené jeviště, kde císař Basileus II. za podpory byzantského křesťanství režiroval několikaaktové drama o expanzi a bohatství. Naše dvojice, která tušila, že nesmrtnosti svědčí mnohem více pohodlí než asketismus, ale přesto během celé své společné pouti životem žila z ruky do úst, se rozhodla dočasně usadit v Konstantinopoli a vyzkoušet, co jim může místní blahobyt nabídnout.

Ani jeden z nich předtím nebydlel ve větší městě a Konstantinopol, velké obchodní centrum, kosmopolitní pouto mezi Východem a Západem, mozaikový úl plný obchodního i náboženského medu, je každý den probouzela nadšeným šouchnutím svého pozlaceného lokte. Za pomoci Kudry, která mu pečlivě svěřovala své znalosti nejrůznějších surovin, Alobar rychle stoupal od hodnosti nakladače až po správce Basileových skladů koření, kde jim už jeho plat stačil na zakoupení elegantního domu s výhledem na Bospor, stříbrného čajového servisu a ko-

jedné noci prchali z Konstantinopole s rozlíceným davem v patách. Alobar podplatil jednoho řeckého kapitána, aby je skryl pod pytlí se sloními kly na palubě, a právě z tohoto úkrytu mohli sledovat, jak je dům, v němž strávili skoro třicet let, vypalován do základů.

„Zadrž slzy,“ utěšoval Alobar a svíral jedno z Kudřiných delfiních stehén. „Z těchto zkušeností jsme vyvodili dvě poučení. Za prvé, náš bandalúpský pokus se zdařil: podařilo se nám zpomalit, neli přímo zastavit vrásčitého rozséváče stříbra, toho posla smrti. To je pro nás důvod k radosti. Za druhé, víme teď, že stavení přílišné dlouhověkosti na odiv může ve společnosti navyklé na stáranutí a umírání vyvolávat problémy. V budoucnosti bude třeba počítat s jistou opatrností.“

Ukázal na jejich hořící dům, který se tou dobou už změnil v pouhou zářivý uhlík na obzoru. „Ztratili jsme střechu nad hlavou, dobrou čajovou konvici, přečeňovanou lázeň a pár kobereců potřísněných naší láskou. Atš! Místo toho máme život. A na celém tomhle světě, o němž vím jistě, že je kulatý jako řepa, není žádný jiný pár jako my dva.“

Kudra se i přes své slzy usmála. „Jsem si jistá, že si najdeme jiné koberce, které budeme moci potřísnit,“ opáčila. „Ale jen počkej, i tobě bude ta naše lázeň chybět. A co se týče konvice...“ Rozmáchlým gestem ji vytáhla zpod pláště.

Alobar jí k sobě i s konvicí přitáhl a tvářil se, jako by prohledával její šat. „Jak tě znám, klidně jsi tam mohla schovat i tu vanu. A vida, já jsem si to myslel! Cítím něco horkého a vlhkého.“

„Nepotrvá dlouho a budeš toužit po tom, aby to ta vana byla. Co si jenom můj nešťastný velký nos pomyslí o lidech, kteří se ani nekoupou, ani nepoužívají parfémy?“

„Nu,“ mýnil Alobar, „mám v plánu tě hned z kraje poučit tím, že tě seznámím s Panem. Ze všech smradochů, co jich v západních zemích je, žádný nesmrdí tak jako on. Pan je bůh a můj přítel.“

„Jedině ty, Alobare. Ze všech mužů můžeš jedině ty tvrdit, že máš za přítele boha. A samozřejmě je to nemytý a páchnoucí bůh.“

Objala ho a posela mu vousy polibky, zatímco loď zabořila svůj černý dřevěný jazyk do šepotajících úst volného moře a roz-

hazovala slané zuby na všech stranách; a zatímco se lana třásí pod nápořím tohoto starobyklího polibku, stěžen napínají krk jako voyeur, který chce lépe vidět, a hlavní plachta vytrásala tchylými, nevázanými gesty ze svých záhybů hvězdy, Kudra a Alobar se nechávali unášet směrem k Řecku – nejistí, neohrožení, možná nesmrteční, ale rozhodně zamilovaní...

Pan si vzpomínal, jak se lehkým, skotačivým krokem pustil přes jeho pastvinu, třebaže byla – podobně jako všechny pastviny v Arkádii – poseta kameny, o které jste si mohli ukopnout palec; jak prohodila: „Je tady takové ticho, že slyším svoje vlastní uši,“ a on kontroval: „Kdybys měla místo uší nos, byl by to pořádný rámus.“ Kabaret nebyl mrtev. Ještě se ani nenarodil.

Pan, který je pozoroval zpoza skalky zarostlé houštím, musedl příznat, že ještě nikdy neviděl tak přitažlivý párek homérů (přezivší řečtí bohové nazývali smrtelníky potají „homéry“, což byl hanlivý výtaz utvořený podle jména onoho rádooby barda, který o nich rozhlásil tolik lží). Pan obdivoval živost jejich chůze, veselost jejich hlasů a to, jak se každých padesát metrů zastavovali, aby se objali; jeho zvědavost přitahovala stříbrná konvice, kterou si homérka tiskla ke svým těžkým kulatým nadržům, jako by to bylo dítě, a pobavilo jej, když homér, jehož partnerka požádala, aby si prohlédl jeden z jejich hedvábných pantofličků (určených pro chození po koberecích a nyní potrháných a rozedraných kamením), jej smotal do ruličky a vykouril.

Ach jistě, zajímavého toho na nich bylo dost, ale teprve když došli přímo pod jeho skrýš, Pan, jehož zrak ulpěl na bohatém rozpětí ženiných stehén – pokud kdy byla nějaká pochva rohem hojností rozdávajícím paštičky, horká vína a sladkosti všeho druhu, nekonečný (hvězdice), nevyčerpatelný (broskve), nespočetný (houby) sýr a sýr a sýr, určitě patřila jí – tedy, teprve když se její společník znenadání chytil za nos a vykřikl: „Je někde bítý ko! Ucítil jsem ho!“, Pan poznal, o koho se jedná. Vždyť to byl přece ten bývalý král Tentononc, ten drzý přivandrovalec ze severu, blázen, který – před padesáti nebo šedesáti homérskými roky – vyrazil přibít smrti na dveře svou petici. Podle toho, jak vypadá, smrt jeho stížnost zvážila. Inu, inu...

Tehdy bylo Alobarovi sto dva let, ale přitom vypadal na polovinu - na tu živější polovinu, přirozeně. Jeho vznešenou leb i nadále zdobily bílé vlasy jako ochranní duchové, jako bledé stíny kaštanových vláken, která stále ještě setrvala na svém místě; jenže duchové, impotentní a neplodní ve svých přízračných hávech, se přestali množit a zdálo se, že jsou docela rádi, že mohou zůstat, kde jsou, a strašit původní obyvatele, kteří se před nimi sice kdysi trásli, ale nyní se už přestali bát. Alobar přibral pár liber a jeho držení těla už nepřipomínalo válečníka - meditace v Samáji mu vytrýly ze zad napětí a bandalúpské převody učily z jeho kopinické ruky nástroj k radostnému mávání - ale běda každému poštilému násilníkovi, který by přehlédl svaly, které se převracely a leskly v brusírně jeho tuniky. Vousy měl zastřižené podle byzantské módy, jeho jizvy zářily jako švestky a ledově modré oči hleděly na svět se zvědavostí štěněte a vychytralostí starého medvěda. Z nosu mu stoupala oblaka dýmu z panoflíčku.

A když už mluvíme o nosech, jeho družka vlastnila velkolepý banán, jehož zakřivení připomínalo téměř hudební nástroj. Na hranatější ženě by mohl vypadat směšně, ale tohle snědé stvoření představovalo chodící přehradu složenou z tolika smyslných vypouklin a zakřivených linií, že její nos dokonale splýval s obrysy. Od těžkých parabol očních víček až po výrazné paty jejich nyní již bosých nohou byla jednou velkou sbírkou křivek, cizáckým protikladem řecké geometrie. Sliny stékající s Panových rtů při pohledu na ni by zajisté ztuhly uprostřed svého pádu, kdyby se z nějakého spolehlivého zdroje dověděl, že je stejně stará jako ty bezzubé a kostnaté babky (tahle měla ústa plná zubů zářivých jako perly), které v blízkých údolících dojí kozy a jejichž jedinou křivkou byla záda shrbená nad holí. Kudře bylo šestašedesát, milý Pane, a jak jste se měl brzy dovědět, dokázala se s vámi měřit stejně dobře jako kterákoli homérská dívka, kterou jste kdy přilákal svou píšťalkou na pastvinu. I když vy sám, pane Nadržený, jste už měl svoje nejlepší léta dávno za sebou...

Ano, pane Kozonohu, ani po roztržce mezi Římem a Konstantinopolí se příliv křesťanství nezastavil, ale jako hustá polévka se

pomalu roztékal do všech koutů země, až se už sotva našel nějaký pohan, jehož srdce a mozek by ten příliv neomýval; v mnoha případech tak důkladně, že podemílal a odplavoval starou víru a vy, pane Okouzlující, pane Bezrozumný, pane Instinktivní, pane Čertokopytný, pane Klaune; vy, pane Tělopachů, pane Zvířetaji, pane Zlesný, pane Čekající, pane Panický, pane Lunovyjní; ano, vy, pane Násilný, pane Onanný, pane Ovcopichu, pane Vnitrodívý, pane Poděšenoreakční, pane Bludosile, pane Drzý, pane Nechtetonapřírodě, jste bez přestání ztrácel svůj vliv na venkovany a byl jste nyní na těle i na duchu podstatně slabší, než když vás Alobar viděl naposledy. Ztrácel jste se, což nebyl zrovna pěkný pohled, protože jste byl přece jenom bůh obdařený božskou silou; se smíchem a skotačením jste se zrodil tam nahoře, ve zlatých společenských kruzích, kde se přijímají velká a děsivá rozhodnutí. Bolelo vás, když jste zjistil, že vaše oblíba klesá, a možná by vás to dohnalo k pití, pane Smyslotěšný, nebyt toho, že měch s vínem byl už dávno vašim věrným druhem; ještě víc vás pak trápilo sledovat účinky tohoto odcizení na vašich bývalých obdivovatelích. Tím, že ztratili vás, ztratili moudrost svého těla, měsíční moudrost, horskou moudrost, a vyměňovali živé dřevo májky za mrtvé trámy kříže. Už s nimi, s chudáky homéry, nebyla taková zábava; tak zoufale se snažili, aby je pustili do ráje, až úplně zapoměli, že v ráji žijí od nepaměti. Proto vás také tak zaujal tenhle nepravděpodobný párek, který vám přiskotačil na louku: žena svolávající shromáždění bijícími zvony svého těla a muž, který beze strachu z toho, že by před Kristem vypadal lehkomyšlně, dýmal ze střevice a přejižděl rukama po vlčím máku. Mohl byste je obdivovat, kdyby se vás ovšem nesnažili vyčeničat, což byl samozřejmě jejich cíl.

Pan správně předpokládal, že veselí této dvojice, jejich drzost a životní elán jsou výsledkem Alobarovy úspěšné stížnosti na smrt, a právě osudem pronásledovaný bůh si nejspíš lépe než kdokoli jiný dokázal představit zoufalý výraz vyražený do druhé strany mince nesmrtností.

Každý, kdo by tehdy viděl Kudru, jak se směje a skáče bosá mezi vlčími máky, by si ji jen stěží dokázal představit, jak klečí v nějakém konstantinopolském kumbále, jak pláče a kvílí, otrása se jako člunek na stavu posedlého tkalce a prosí Šaktí, Šivu,

Kálí a Krišnu, aby jí odpustili její vzpouru proti božské autoritě. (Ta autorita, která trvá na tom, že musíme zemřít, je přece božská, no ne? Ta, která nám na pár desetiletí věnuje vědomí, aby nám ho nakonec zase vyrvala bez ohledu na to, jak slavně jsme ho používali? Lidské plemeno přece muselo napáchat dost ohavných a atavistických zločinů na to, aby je bohové poznamenali smrtelností; copak svůj hřích, svou vinu ještě nezvětšujeme tím, že se snažíme vyhnout trestu?) Ani po převzetí bandalúpského dědictví (či aspoň jeho části) se Kudra nikdy nedokázala úplně zbavit pocitu, že svými zpěčováním se smrti porušuje pravidla a bude za to muset pykat nějakým nevýslovně bolestným, pomalým utrpením. V Alobarově společnosti, při meditaci i při koupeli, se mohla radovat z těla, které zůstávalo pevné a vláčné, i když všude kolem ní vadly tisíce jiných, ale kdykoli osaměla se šatrající rukou soumraku a čekala třeba, až se Alobar vrátí ze skladiště koření, z hnědé jamky dolíčku na bradě jí začal prosakovat strach a Kudra se s vzlykáním obracela k jednomu božstvu za druhým, dokonce i k tomu podivnému Ganěšovi se sloní hlavou, a prosila o smilování za to, že ne zvolila smrt vdovy po prozvírníkovi.

Alobar si nyní vypěstoval se svými bohy mnohem užší vztah. Jeho bohové podřimovali v kmenech magických stromů a mihotali se v souhvězdích; často se objevovali s mechovými vlasy a opálení měsícem, aby se pobratřili s lidstvem a podělili se s ním o lidské slabůstky a choutky. Alobar jako král uprostřed lesů, kterým se jednou bude říkat Čechy, byl sám považován za poloboha. Přesto se však také občas cítil divně a nepříjemně, jako by se mezi ním a jeho druhy, kteří se bez řeči odebrali do hrobu, rozvířila hluboká propast. „Je jediným výsledkem mého trvání na individuálním bytí to, že to bytí začíná být nelidské a nepřirozené?“ uvažoval zoufale. „Nečeká mne snad pomsta mnohem horší než pouhá likvidace?“

Ovšem za dne jako byl tento, za dne přetékajícího slunečním svitem, chtitěm a dobrodružstvím, si Alobar a Kudra sotva dokázali představit něco horšího než prostou likvidaci. Postupovali tedy dál levandulovým horským oparem jako lovci autogramů, kteří se blíží ke skrýši nějaké známé osobnosti, ale v hloubi srdce toužili po něčem jiném než po vašich čmáranicích, pane

Chundelatý; chtěli, abyste jim hrábl do těch nejtemnějších koutků duše a zbavil je oněch tvrdých, hrbolatých kostí pochybností, které tam zanechalo jejich zdánlivě vítězství nad časem.

„Žili jsme v Konstantinopoli mezi křesťany,“ vysvětloval Alobar.

„Ti křesťani jsou vážně všude,“ mínil Pan.

„V mé vlasti nejsou,“ namítla Kudra.

„Jednou tam budou,“ opáčil Pan. Zmocnila se ho slabost a bylo mu na zvracení. Nevšiml si toho, aby se mohl lépe soustředít na Kudřiny pahorky.

„Ještě předtím,“ pokračoval Alobar, „jsme žili v jeskyni daleko na východě. Už jsi někdy slyšel o bandalúpských učencích?“

„Ne,“ prohlásil Pan. „Takový pitomý nápad.“

Alobar zrudl. „Už jsi na světě hezky dlouho. Napadlo mě, že se ti možná o Bandalúpech někdo zmínil.“

„Jsem Pan,“ pronesl Pan. „Mně se nikdo o ničem *nezmiňuje*.“

„Dobře řečeno,“ pravila Kudra. Pan se na ni smyslně zašklebil a Alobar na něj vrhl zuřivý pohled.

„Zahraju vám,“ nabídl se Pan a vytáhl svou flétnu.

„Chtěli jsme s tebou mluvit o nesmrtelnosti,“ protestoval Alobar.

„Tak to jdete pozdě,“ opáčil Pan. Z flétny se vydralo několik slabých tónů.

„Pozdě na mluvení nebo na nesmrtelnost?“ zeptala se Kudra.

Panův nástroj vydal vysoký a tenký zvuk.

„Pozdě pro nás nebo pozdě pro tebe?“ vyzvídal Alobar. Všiml si, jak bůh po tělesné stránce sešel.

„Když vás zajímá nesmrtelnost, tak *tohle* je nesmrtelné,“ pronesl Pan a začal hrát doopravdy.

„Ale -“ namítal Alobar.

„Dobře řečeno,“ mínila Kudra.

Alobar na ni vrhl zuřivý pohled.

Než se s ním setkala, než ho vyhnali z jeho houštin, Kudra si Pana představovala jako obra, jako okřídlenou nestvůru s kopyty zčernalými ohněm a větším počtem paží, než kolik je třeba k běžným, slušným činnostem; představovala si ho, jak doutná,

syčí, vytrhává stromy i s kořeny, vyplivuje kroupy a hromovým hlasem káže lidstvu. Po pravdě řečeno byla zklamaná, když se ukázalo, že je útlejší než její Alobar, a jeho umazané rouno a pitvorný ocas ji nutily do smíchu, který sotva dokázala potlačit. Ani jeho zápach neodpovídal Alobarovu popisu a připadal jí spíše nevycválaný v malém měřítku než strašný ve velkém. Teprve, když začal hrát, získala Kudra určité ponětí o tom, Kdo (nebo Co) vlastně je.

Zpočátku i jeho hra vypadala nicotně: byla tak prostá, bezstarostná a primitivní, že se člověk ani nemohl dívat Timolovi, který kdysi soudcoval při hudebním souboji mezi Panem a Apollónem a bez váhání přikl vítězství Apollónově lyře, čímž položil základy tradice, která velí, aby kritici chválili vnější lesk a umírněnost a napadali vše, co je nezvyklé a neposlušné, tradice, která přetrvává dodnes. Kdyby Timolus Pana tak rychle neodsoudil, kdyby měl dost – čeho vlastně? slušnosti? pokory? (Timolus sám nedokázal zahrát ani notu) odvahu? –, aby si Pana skutečně poslechl, aby na jeho hru reagoval něčím opravdovějším než svými předsudky, mohla na něj jeho melodie zapůsobit stejně jako na Kudru, která se pomalu přestávala ušklibat nad jeho evidentním nedostatkem hudebního vzdělání a už jej nevystavovala nelichotivému srovnání s flétnistou Krišnou. Panova píseň totiž nesloužila žádnému účelu – vlastně překračovala lidské jeho účelnosti –, a tudíž ze všeho nejvíce osvobozovala. Byla to hudba mimo dosah hráčovy i posluchačovy vůle; vůle se v ní ostatně rozplývala (což může být důvod, proč ji Apollón s Timolovou pomocí musel z politických důvodů zadupat do země). Kudře se zdálo, že slyší zvukový ekvivalent triku s provazem: závrtný výstup po třesoucím se laně, po němž se dostane do jakéhosi tajemného místa, kde společně existují a vzájemně se mísí pocit všeobjímající jednoty s přírodou a pocit absolutní samoty jednotlivce. Panova rozmarná melodie měla v sobě něco ze skotačivého králíčka i z rujného kozla – něco neústupného, drsného a kostnatého. Jestliže jednu chvíli zněla něžně a idylicky, za okamžik byla výhrůžná a násilnická, snad proto, že Panova píseň spojovala všechny zvířecí melodie do jednoho jediného, zdánlivě náhodného zjevení. Kudra cítila, že jí Panovo koncertování bere půdu pod nohama, ale přesto jí něco nutí, aby na těch nejistých zbytcích

půdy tančila. (Možná se na zvířecí melodie ani nedá reagovat jinak než tancem.)

Kudra se přistihla, že se pohupuje do rytmu a vrtí prsty u nohou umazanými od trávy. Obrátila se k Alobarovi a spatřila ho, jak soupe nohama, luská prsty na levé ruce a pravou udává takt ohroženými zbytky jejího nedokouřeného střečičku. Alobarův zkusmý tanec Kudru nejprve pobavil, ale pak jí oči padly na oteklý výčnělek, který tančil společně s ním. *Nechutné*, pomyslela si. *Erekce se sem vůbec nehodí*. Pak si překvapeně uvědomila, že je tak vlnká, že by si v jejím prádle mohly děti pouštět lodičky.

To už ovšem s Alobarem tančili do kopce a následovali Pano-
vu flétnu trním a přes rozeklané skály; i když jí z nejtemnějších hlubin duše tryskal s burácením panický strach a třebaže slyšela, jak se Alobar plačtivě ptá: „To ti nevadí, že je to moje žena?“, nedokázala se vrátit zpátky.

Ani propracované erotické inženýrství *Kamasútry* nemohlo Kudru připravit na noc priapismu, která následovala, ale když si pak ráno vydrhla v jeskynní tůnce své odřené partie a několikrát je potřela vonnými látkami, které s sebou táhla v čajové konvici (přesto se kozlího pachu zbavila až za několik týdnů), zjistila, že se s Alobarem mohou jeden na druhého podívat beze studu, a když Alobar nadhodil: „Myslím, že všechno tohle smilstvo bylo úplně vedlejší, i když nemám tušení, co je to hlavní,“ mohla jen souhlasně přikývnout hlavou.

K snídani jim Pan nabídl olivy, rajská jablíčka a sýr, které pojedli nazi bez špeky rozpaků. Při jídle bůh s ospalýma očima neustále nasával vzduch, spíše jako zajíc než jako kozel, až se ho konečně Alobar zeptal, co cítí

„Něco jako květiny, ale žádné z těch, které rostou tady v okolí. Zvláštní věc. Cítíš je taky?“

„Cítíš moje voňavky,“ vysvětlila mu Kudra, a když se Pan ztvářil nechápavě, strčila mu rameno pod nos. Jeho údiv se ještě rozrostl. „Takhle jsi v noci nepáchla,“ prohlásil.

Alobar chtěl vytáhnout nádobky s vůněmi, ale Kudra ho chytila za zápěstí a přiměla ho, aby počkal. „My, mrzíci homéři, jak nám říkáš, máme taky svoje kouzla,“ pravila. „Pověz mi, je ti ta vůně nepříjemná?“

„Byla by docela příjemná – kdyby pocházela od květiny. Žena by měla páchnout tak jako ty v noci.“

„Pcha! Vy mužští ze Západu jste všichni stejní, ať už si říkáte bozi nebo lidé. Prodělali jste se svými nosy spoustu bitev a honů. Alobar kdysi parfémů nesnášel, ale když se každý večer vracel ze skladiště a proti své vůli voněl muškátovým oříškem, skořicí a kurkumou, zvykl si, že tělo je lákavější, když se nenechá máčet jenom ve svých sprostých šťávách. Počkej. Zavři na chvíli oči. Jenom na minutku. No tak. Věř mi.“

Pan neochotně spustil svá opičí víčka, načež ho Kudra zalila takovým množstvím pačuli, že by stačilo rozběsnit celé stádo sloňů. Oči se mu rozevřely stejně rychle jako poklapy na vybuchující lodi a začal si očichávat údy, jako by byl sám do sebe šíleně zamilovaný. Zdálo se, že se ho zmocňuje jakási dezorientace, která ho nutí chodit pořád dokola a neustále křížit své vlastní kroky. Nymfy, které v noci bavily Alobara, zatímco Kudra se zabavovala s Panem, se na svém mechovém lůžku na druhém břehu tůňky nervózně chichotaly. Jedna z nymf se přebrodila k bohovi a zatahala ho za ocas, jako by otrhávala okvětní plátky; Pan ji hrubě shodil na zem. Nakonec se bůh posadil mezi Kudru a Alobara, s nevěřicným výrazem nasával svůj nový pach a začal mluvit tím nejtlučenějším hlasem, jaký od něj Alobar kdy slyšel.

„Pravda, vy homěři máte svoje kouzla, bohové to vždycky věděli, dokonce líp, než vy sami. My bohové víme, jak svou moc používat, kdežto většina mužů a žen to neví, což je také rozdíl mezi námi a vámi. Čmouch čmouch.“

„Promiň,“ přerušil ho Alobar, „ale hlavní rozdíl mezi lidmi a bohy je přece v tom, že bohové jsou nesmrtelní, kdežto lidé ne. Je to snad tím, že my lidé nevíme, jak správně používat své schopnosti?“

Pan si přejel pomačkaným nosem po paži potřísněné pačuli. „Kdysi dávno, když byla země celá temná a plochá a uvnitř ní plál oheň, když hory vyrůstaly do takové výšky, že odstrkovaly měsíc, mohlo si lidstvo vybrat mezi životem a smrtí; někdo je ovšem podvedl, špatně je informoval nebo tak něco, protože si vybralo špatně. Nic víc na tom není.“

„Ale co kdyby,“ ptala se Kudra s významným pohledem na Alobara, „co kdybychom se teď rozhodli, že si zvolíme život?“

„Tak si ho zvolte,“ vyzval ji Pan.

Kudra si s Alobarem znovu vyměnili pohledy. „Nerozhněváme tím bohy?“ zeptala se Kudra.

„Cha cha cha!“ Smích z Pana vylétl jako štěkot nějakého oplzlého psa. „Rozhněvat bohy? Bohové, tedy aspoň ti, co ještě zbyli, vám tak leda pográtulují, že vás to konečně napadlo.“

„Chceš říct...?“

„Chci říct, že bohové lidi nijak neomezují. Lidé se omezují sami.“

„Takže,“ ptala se dál Kudra, „jsme stejně hodní nesmrtelnosti jako bohové?“

„Nejste hodní nesmrtelnosti, protože jste byli příliš malicherní na duchu, na srdci i na duši. Čmouch.“

„Ale můžeme s tím něco udělat?“ Kudřin hlas byl plný naděje. „Můžeme rozšířit své duše, rozepnout svého ducha a zvolit si život místo smrti?“

„Čmouch čmouch. Tu možnost máte.“

Alobar vzrušeně přikyvoval hlavou a na Kudřině tváři se objevil úsměv, do kterého byste mohli vhodit dopis. Samozřejmě dopis ve stylu jedenáctého století, napsaný na pergamenu, srolovaný do ruličky a ovázaný koženými pásky. Bůh si stále ještě očichával skvrny po pačuli.

„Velký Pane,“ pravil Alobar s jistou pokorou, „kdysi jsem kraloval zemi, ale teď kraluji sám sobě.“

„Nejdražší Pane,“ oslovila jej Kudra s více než jistou důvěrou (minulé noci spolu ostatně prozkoumali i ta nejzastřenější zákoutí sexu), „kdysi jsem splétala provazy, ale teď si splétám vlastní svět.“

„Myslím, že z vás mluví svoboda, a ne pýcha,“ minil Pan, „a pozvedám svůj vinný měch na vaše zdraví, neboť jste vzácní mezi lidmi. Čmouch.“ Nastříkal si víno do ošklivých, ale přesto smyslných úst. Do vousů mu skanuly rudé čurky a zmizely; snad je vypily žízňivé chumáče rouna. „Ale Alobare, nevzpomínáš si, jak jsem ti říkal, že bohové jsou nesmrtelní jenom tak dlouho, dokud na ně svět věří? Stačí, když se na mne podíváš, abys pochopil, jak upadne Bůh, když se v něj přestane věřit. Nesmrtelnost má své podmínky. Nesmrtelnost má své hranice. A také svoje rizika. Ať ses už od těch svých východních mudrců dověděl cokoli, uděláš dobře, když si zapamatuješ...“

„Byla by docela příjemná – kdyby pocházela od květiny. Žena by měla páchnout tak jako ty v noci.“

„Pcha! Vy mužští ze Západu jste všichni stejní, ať už si říkáte bozi nebo lidé. Prodělali jste se svými nosy spoustu bitev a honů. Alobar kdysi parfémny nesnášel, ale když se každý večer vracel ze skladiště a proti své vůli voněl muškátovým oříškem, skořicí a kurkumou, zvykl si, že tělo je lákavější, když se nenechá máčet jenom ve svých sprostých šťávách. Počkej. Zavři na chvíli oči. Jenom na minutku. No tak. Věř mi.“

Pan neochotně spustil svá opičí víčka, načež ho Kudra zalila takovým množstvím pačuli, že by stačilo rozběsnit celé stádo slonů. Oči se mu rozevřely stejně rychle jako poklopy na vybuchující lodi a začal si očichávat údy, jako by byl sám do sebe šíleně zamilovaný. Zdálo se, že se ho zmocňuje jakási dezorientace, která ho nutí chodit pořád dokola a neustále křížit své vlastní kroky. Nymfy, které v noci bavily Alobara, zatímco Kudra se bavovala s Panem, se na svém mechovém lůžku na druhém břehu tůňky nervózně chichotaly. Jedna z nymf se přebrodila k bohovi a zatahala ho za ocas, jako by otrhávala okvětní plátky; Pan ji hrubě shodil na zem. Nakonec se bůh posadil mezi Kudru a Alobara, s nevěřicným výrazem nasával svůj nový pach a začal mluvit tím nejtlučenějším hlasem, jaký od něj Alobar kdy slyšel.

„Pravda, vy homéři máte svoje kouzla, bohové to vždycky věděl, dokonce líp, než vy sami. My bohové víme, jak svou moc používat, kdežto většina mužů a žen to neví, což je také rozdíl mezi námi a vámi. Čmouch čmouch.“

„Promiň,“ přerušil ho Alobar, „ale hlavní rozdíl mezi lidmi a bohy je přece v tom, že bohové jsou nesmrtelní, kdežto lidé ne. Je to snad tím, že my lidé nevíme, jak správně používat své schopnosti?“

Pan si přejel pomačkaným nosem po paži potřísněné pačuli. „Kdysi dávno, když byla země celá temná a plochá a uvnitř ní plál oheň, když hory vyrůstaly do takové výšky, že odstrkovaly měsíc, mohlo si lidstvo vybrat mezi životem a smrtí; někdo je ovšem podvedl, špatně je informoval nebo tak něco, protože si vybralo špatně. Nic víc na tom není.“

„Ale co kdyby,“ ptala se Kudra s významným pohledem na Alobara, „co kdybychom se teď rozhodli, že si zvolíme život?“

„Tak si ho zvolte,“ vyzval ji Pan.

Kudra si s Alobarem znovu vyměnili pohledy. „Nerozhněváme tím bohy?“ zeptala se Kudra.

„Cha cha cha!“ Smích z Pana vylétl jako štěkot nějakého oplzlého psa. „Rozhňevat bohy? Bohové, tedy aspoň ti, co ještě zbyli, vám tak leda pográtulují, že vás to konečně napadlo.“

„Chceš říct...?“

„Chci říct, že bohové lidi nijak neomezují. Lidé se omezují sami.“

„Takže,“ ptala se dál Kudra, „jsme stejně hodní nesmrtelnosti jako bohové?“

„Nejste hodní nesmrtelnosti, protože jste byli příliš malicherní na duchu, na srdci i na duši. Čmouch.“

„Ale můžeme s tím něco udělat?“ Kudřin hlas byl plný naděje. „Můžeme rozšířit své duše, rozeprnout svého ducha a zvolit si život místo smrti?“

„Čmouch čmouch. Tu možnost máte.“

Alobar vzrušeně přikyvoval hlavou a na Kudřině tváři se objevil úsměv, do kterého byste mohli vhodit dopis. Samozřejmě dopis ve stylu jedenáctého století, napsaný na pergamenu, srolovaný do ruličky a ovázaný koženými pásky. Bůh si stále ještě očichával skvrny po pačuli.

„Velký Pane,“ pravil Alobar s jistou pokorou, „kdysi jsem kraloval zemi, ale teď kraluji sám sobě.“

„Nejdražší Pane,“ oslovila jej Kudra s více než jistou důvěrností (minulé noci spolu ostatně prozkoumali i ta nejzastřenější zákoutí sexu), „kdysi jsem splétala provazy, ale teď si splétám vlastní svět.“

„Myslím, že z vás mluví svoboda, a ne pýcha,“ mínil Pan. „a pozvedám svůj vinný měch na vaše zdraví, neboť jste vzácní mezi lidmi. Čmouch.“ Nastříkal si víno do ošklivých, ale přesto smyslných úst. Do vousů mu skanuly rudé čírky a zmizely; snad je vypily žízňivé chumáče rouna. „Ale Alobare, nevzpomínáš si, jak jsem ti říkal, že bohové jsou nesmrtelní jenom tak dlouho, dokud na ně svět věří? Stačí, když se na mne podíváš, abys pochopil, jak upadne Bůh, když se v něj přestane věřit. Nesmrtelnost má své podmínky. Nesmrtelnost má své hranice. A také svoje rizika. Ať ses už od těch svých východních mudrců dověděl cokoli, uděláš dobře, když si zapamatuješ...“

„Ano? Pokračuj,“ naléhal Alobar.

„Co, Pane? Co si máme zapamatovat?“ vyzvídala Kudra.

Bylo to zbytečné. Pan domluvil a nehodlal už pronést ani slovo. Ani si už k sobě nečichl, protože, třebaš je to neuvěřitelné, jeho původní pach překonal parfém, který jej maskoval; pomalu prohořel mocnou vrstvou pačuli jako slunce, které proniká purpurovou mlhou, a nyní, po necelé hodině potlačení, začal kozí pach – ta chlorová sloučenina stodoly a ložnice – znovu vřít a zaplňovat jeskyni slizkým oparem, parou k žehlení kohoutích nohavic.

Se zápachem se Panovi vrátila do očí zlomyslnost. Když si odběhl pro flétnu, Kudra s Alobarem se začali spěšně oblékat. „Čeká nás dlouhá cesta,“ vysvětlovali a s podivnou směsí úlevy a lítosti se rozloučili se svým božským hostitelem.

Ani jeden nepromluvil, dokud nedorazili na pastvinu, kde se zastavili, aby po namáhavém sestupu nabrali dech. S flitry potu přišitými na čele se posadili pod skalní útes a dívali se jeden na druhého, jak je zvykem poutníků – nebo těch, kdo přežili nějakou katastrofu. Kudra si složila ruce nad dělohou, kde se nedávno utopilo několik nadmíru podivných plavců. Z Alobara se vydral povzdech, který měl tvar trychtýře: mohli jste jím prolít celý kvart řepné šťávy.

„Dlouho na něj nezapomeneme,“ prohodil Alobar.

„Nezapomeneme na něj nikdy.“

„Takže nejsi zklamaná?“

„Myslíš, jestli nejsem zklamaná, že nevypadá víc jako Krišna? Ne, nakonec mě nezklamal.“ Pokud si Kudra uvědomovala dvojmyslnost svého prohlášení, nedala to nijak najevo. „Jsem zklamaná jediné tím, že nám nechtěl poradit.“

„Je to Pan. Nedává žádných rad.“ Po těchto slovech Kudra s Alobarem nadskočili, protože je pronesl někdo třetí. Hlas, který se ozýval z křoví přímo nad nimi, byl jemný a nezněl nijak výhrůžně; za chvíli se větve rozestoupily a odhalily ženu, nahou jako prst. Alobar v ní poznal starší nymfu, snad jejich vůdkyni, která s ním mluvila o vážných záležitostech, když se v těchto končinách ocitl naposledy.

„Omlouvám se, paní má a pane můj, že jsem vás sledovala.“

„Omluva se přijímá,“ opáčil Alobar, „i když jsi nás pořádně vylekala. Kudro, rád bych ti představil...“

„Lalo,“ pravila nymfa, „sestra Échó, jejíž hlas bohužel slyšíte, jak ve velkých prostorech opakuje vaše slova. Lalo. Jen jsem vám chtěla poděkovat, že jste Pana navštívili. Potěšili jste jej v době, kdy má potěšení pramálo.“

„Opravdu?“ podívala se Kudra. „Podle toho, jak nás na začátku zdravil a jak se s námi nakonec loučil, nemyslím, že by z naší návštěvy měl nějakou zvláštní radost.“

„Jestli Pan,“ odušila Lalo poněkud ostře. „Čekalas snad, že se ukloní a políbí ti ruku?“

Kudra se začervenala. Alobar napráhl ruku, aby pomohl Lalo na rovnou zem. Nymfa už nebyla tak mrštná jako kdysi. „Jak je to s Panem vážné?“ zeptal se. „Určitě tomu nepodlehne. Pan je přece v téhle zemi, v jejich skalách, vodopádech, v jejich větrech, lukách a ve všech temných koutech – nemůže odtud nikdy odejít, bude tady pořád, stejně jako země sama.“

„Co se toho týče, povím ti dvě věci,“ opáčila Lalo. „Za prvé, moudrý homér – odpusť mi ten výraz, pane můj – by si z Panova tvrzení, že bohové potud jen žijí, pokud v ně lidé věří, vyvodil, že lidé určují osud svých bohů. Dokonce by se říci mohlo, že si lidé své bohy sami vytvářejí, stejně jako bohové vytvářejí lidi, protože – jak tomu rozumím já, třebaš vzdělaná ni sečtělá nejsem – jde o vzájemnou službu. Bohové a lidé se vzájemně vytvářejí i ničí, ač různými způsoby.“

Kudra si hvízdl. „Je něco takového možné? Ano, pokud Pana trápí nedostatek lidské víry, pak to musí být pravda.“

„Varuji vás!“ vyštěkla Lalo, která v tom okamžiku zněla spíše jako Lítice než jako nymfa. „Váš vliv na božské věci ve vás nikdy nesmí vzbudit domýšlivost či arogance. Pakliže jste si bohy vytvořili, učinili jste tak proto, že jste je *potřebovali*. A museli jste je arci *potřebovat*, když jste se pustili do tak složitého, obtížného a rozsáhlého úkolu. Je mnoho lidí, kteří si myslí, že Pana více ne *potřebují*. Vytvořili si nové bohy, toho Ježíše Krista a jeho rádobu otce, a mní, že jim jejich nové výtvořky postačovat budou, avšak ráda bych vás ujistila, že Kristus i se svým otcem sebedůležitější býti mohou, Pana však nemohou nahradit. Lidstvo pořád